

Abstract

HOLISTIC DEVELOPMENT OF THAI CHILDREN

Ladda Mo-suwan, Jiraporn Chompikul, and the Holistic Development of Thai Children Study Group

The ultimate goal of national child policy has been set at a "smart, good and happy" child. In order to achieve this goal, all aspects of child's development must be nurtured.

In 2001 the Holistic Development of Thai Children Study has conducted a nation-wide survey of Thai children aged 1-18 years old and their families enrolled by a three-stage stratified random sampling. Data collected included child's weight and height, developmental quotient (DQ) or intelligence quotient (IQ), emotional-social-moral behavior score (ESM), family data, and child rearing practice (CR).

Normal holistic development was defined as height-for-age (HA) equal to or above median - 2 SD, DQ or IQ equal to or above 90, and EMS score equal to or above 25th percentile for age. Delayed holistic development was defined as having any of the three components below the above cut-off points. Principal component analysis was used to combine the three components (HA, DQ or IQ, EMS score) and create a new holistic development score (HDS). Then this new variable was used in the Path Analysis to explore the effect of family determinants and CR on holistic development of Thai children.

Results: A total of 8,258 Thai children aged 2-18 years old¹ were eligible for this analysis. Prevalence of delayed holistic development increased with age from 47.4% in the under three to 67.3% in the 3-<6 y olds, 73.6% in the 6-<13 y olds, and 75.5% in the 13-18 y olds. The northeastern and the northern regions had the highest prevalence, while Bangkok region had the lowest. Using Path Analysis, the two most important factors influencing holistic development were CR score and family income. Effect of CR score on HDS was largest in the 2-<6 y olds, but ranked second in the 6-<13 y olds and the 13-18 y olds. Its effect size also decreased with age. On the contrary, family income

¹ Height data was not collected in the 1-<2 years old subjects, eligible cases for this analysis thus included subjects aged from 2 to 18 years old.

ranked first in the 6-<13 y olds and the 13-18 y olds but ranked second in the under 6 age group. Factors influencing the child rearing practice of the 2 - < 6 years olds were family income and number of children in the family. Those of the school age children and adolescents were parental education.

This is the first report of holistic child development and will be the milestone of research on development of the whole child. Our findings will be useful for a strategic formulation of an effective national child's development policy to achieve the desired goal. They will also serve as the baseline for future national surveys.

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

สังคมไทยมุ่งหวังให้เด็กไทย “เก่ง ดี มีสุข” หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ มุ่งหวังให้เด็กไทยแต่ละคนถึงพร้อมด้วยพัฒนาการที่สมวัยทั้งด้านร่างกาย ด้านสติปัญญา และด้านอารมณ์-จิตใจ-สังคม-จริยธรรม การศึกษานี้เป็นครั้งแรกที่วัดพัฒนาการทุกด้านของเด็กระดับประเทศในการศึกษาคราวเดียวกัน จึงทำให้สามารถวิเคราะห์ภาพรวมของเด็ก เสนอภาพพัฒนาการของเด็กไทยอย่างองค์รวม และวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการแบบองค์รวมของเด็กได้

นิยามศัพท์

พัฒนาการแบบองค์รวมของเด็ก หมายถึง สภาวะที่เด็กมีการเจริญเติบโตและมีพัฒนาการที่เหมาะสมสอดคล้องกับความสามารถตามวัยของเด็กในด้านร่างกาย ด้านสติปัญญา ด้านอารมณ์จิตใจ สังคม และจริยธรรมอย่างสมดุล

วิธีการศึกษา

โครงการวิจัยพัฒนาการแบบองค์รวมของเด็กไทย ได้เก็บข้อมูลพัฒนาการด้านกาย วัตรระดับพัฒนาการและเชาวน์ปัญญา และวัดพัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ-สังคม-จริยธรรม สำหรับพัฒนาการด้านกาย ในการวิเคราะห์นี้ใช้ส่วนสูงเป็นตัวบ่งชี้ เนื่องจากเด็กอายุ 1-2 ปี ไม่มีข้อมูลส่วนสูง ในการนำเสนอของบทนี้จึงทำการวิเคราะห์พัฒนาการแบบองค์รวมเฉพาะของเด็กอายุ 2-18 ปี

วิธีวิเคราะห์

ในการวิเคราะห์เพื่อจัดกลุ่มพัฒนาการแบบองค์รวม ได้ตั้งเกณฑ์พัฒนาการด้านต่างๆ เป็น 2 ระดับคือ ปกติ/สูง หรือ สมวัย และ ต่ำ/ล่าช้า หรือ ไม่สมวัย โดยใช้เกณฑ์ในการจัดระดับดังแสดงในตารางที่ 1 หลังจากนั้นได้จัดกลุ่มพัฒนาการแบบองค์รวม เป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีพัฒนาการทุกด้านปกติ/สูง เป็นกลุ่มพัฒนาการองค์รวมสมวัย และกลุ่มที่มีพัฒนาการด้านใดด้านหนึ่งต่ำ/ล่าช้า เป็นกลุ่มพัฒนาการองค์รวมไม่สมวัย ทำการวิเคราะห์หาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพัฒนาการแบบองค์รวมด้วยวิธี Chi-square test และ Logistic regression

ในการวิเคราะห์อิทธิพลของปัจจัยด้านครอบครัวและการอบรมเลี้ยงดูต่อพัฒนาการแบบองค์รวมของเด็ก ได้จัดการตัวแปรพัฒนาการทุกองค์ประกอบให้เป็นคะแนนมาตรฐาน นำมารวม

เป็นตัวแปรใหม่โดยวิธี Principal component analysis แล้วนำคะแนน Principal component ที่ 1 ไปทำ Path analysis

ตารางที่ 1 เกณฑ์ของพัฒนาการด้านต่างๆ ที่ใช้จัดกลุ่มพัฒนาการแบบองค์รวมของเด็กอายุ 2-18 ปี

องค์ประกอบของพัฒนาการแบบองค์รวม	ต่ำ/ล่าช้า	ปกติ/ปานกลาง หรือ สูง/เร็ว
ส่วนสูงตามอายุ ¹	เตี้ยและค่อนข้างเตี้ย	ตามเกณฑ์ หรือ สูงกว่าเกณฑ์
ระดับพัฒนาการ/เขาวัวปัญญา ²	น้อยกว่า 90	เท่ากับหรือมากกว่า 90
ระดับพัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ-สังคม-จริยธรรม ³	ต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ไคที่ 25	เท่ากับ หรือ สูงกว่าเปอร์เซ็นต์ไคที่ 25

¹ใช้เกณฑ์อิงน้ำหนัก ส่วนสูงและเครื่องชี้วัดโภชนาการประชาชนไทยฯ พ.ศ. 2542 ของกระทรวงสาธารณสุข

²ใช้เกณฑ์อ้างอิงเด็กอเมริกัน ³ใช้เกณฑ์อ้างอิงกลุ่ม

ผลการศึกษา

พัฒนาการแบบองค์รวมที่สมวัย

เมื่อเปรียบเทียบตามกลุ่มอายุ สัดส่วนของเด็กที่มีพัฒนาการแบบองค์รวมที่สมวัยลดลงตามอายุ จากร้อยละ 52.6 ในเด็กอายุ 2-<3 ปี เป็น ร้อยละ 32.7, 26.4 และ 24.5 ในเด็กอายุ 3-<6 ปี, 6-<13 ปี และ 13-18 ปี ตามลำดับ เด็กกรุงเทพมหานครมีพัฒนาการแบบองค์รวมที่สมวัยสูงกว่าภาคอื่นๆ ส่วนพื้นที่ที่เด็กมีพัฒนาการองค์รวมสมวัยอยู่ในเกณฑ์ต่ำทุกกลุ่ม คือพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือ ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ร้อยละของเด็กที่มีพัฒนาการองค์รวมแบบสมวัยในโครงการวิจัยพัฒนาการแบบองค์รวมของเด็กไทย พ.ศ. 2544 แยกตามเขตการปกครอง เพศ และภาค

กลุ่มอายุ	รวม	เขต ¹		เทศ ²		ภาค ¹				
		ในเขต	นอกเขต	ชาย	หญิง	กทม.	กลาง	เหนือ	อีสาน	ใต้
2 - < 3 ปี	52.6	58.2	46.4	49.9	55.9	61.8	48.7	49.4	41.3	62.2
3 - < 6 ปี	32.7	37.0	27.4	32.2	33.3	36.4	33.0	34.7	25.2	55.6
6 - < 13 ปี	26.4	34.5	17.6	24.7	28.0	42.8	28.6	17.3	19.7	27.1
13-18 ปี	24.5	31.2	17.3	26.6	22.6	32.8	25.2	17.6	21.9	26.8

หมายเหตุ เด็กกลุ่มตัวอย่างอายุ 2-<3 ปี จำนวน 702 คน อายุ 3-<6 ปี 1,274 คน อายุ 6-<13 ปี 3,134 คน และอายุ 13-18 ปี 3,148 คน, *ทุกกลุ่มอายุมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ, P-value <.01; *ไม่มีความแตกต่างทางสถิติ

ปัจจัยที่สัมพันธ์กับพัฒนาการแบบของครวมที่ไม่สมวัยของเด็ก

จากการวิเคราะห์ด้วยวิธี logistic regression การศึกษาของแม่มีความสำคัญต่อพัฒนาการแบบของครวมของเด็กทุกกลุ่มอายุยกเว้นกลุ่ม 2- $<$ 3 ปี ระดับการศึกษาที่สูงกว่า ประถมศึกษาลดความเสี่ยงต่อการมีพัฒนาการแบบของครวมที่ไม่สมวัยได้มากกว่าปัจจัยอื่น คะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบของครวมที่สูงป้องกันพัฒนาการแบบของครวมที่ไม่สมวัยในกลุ่มเด็กปฐมวัยและเด็กวัยเรียน โดยป้องกันเด็กปฐมวัยได้มากกว่าเด็กวัยเรียน อาชีพของแม่ที่ไม่ใช่เกษตรกรหรือคนงานลดความเสี่ยงต่อการมีพัฒนาการแบบของครวมไม่สมวัยเฉพาะในเด็กปฐมวัย โดยลดได้ใกล้เคียงหรือมากกว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบของครวม ในขณะที่รายได้แม้จะลดความเสี่ยงต่อการมีพัฒนาการแบบของครวมไม่สมวัยแต่ลดได้น้อยมากที่น่าสนใจคือ พ่อแม่ที่อยู่ด้วยกันเพิ่มความความเสี่ยงต่อการมีพัฒนาการแบบของครวมไม่สมวัยมากกว่า พ่อแม่ที่อยู่แยกกันคนละแห่งแต่ไม่ได้แยกทางหย่าร้างกัน

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการแบบของครวมของเด็กไทย

จากการวิเคราะห์ด้วยวิธี Path analysis เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มอายุ ปัจจัย 2 อันดับแรก ที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการแบบของครวมในทุกกลุ่มอายุคือ การอบรมเลี้ยงดูแบบของครวม และรายได้ของครอบครัว โดยการอบรมเลี้ยงดูแบบของครวมมีค่าคะแนนอิทธิพลสูงสุดในกลุ่มอายุ 2- $<$ 6 ปี แล้วลดลงในกลุ่มอายุ 6- $<$ 13 ปี และกลุ่มอายุ 13-18 ปี ตามลำดับ ในขณะที่รายได้ของครอบครัวเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการแบบของครวมของเด็กกลุ่มอายุ 2- $<$ 6 ปี เป็นอันดับ 2 รองลงมาจากการอบรมเลี้ยงดูแบบของครวม และมีอิทธิพลสูงเป็นอันดับแรกในกลุ่มอายุ 6- $<$ 13 ปี และกลุ่มอายุ 13-18 ปี

อภิปรายผล

การศึกษานี้เป็นครั้งแรกที่มีการวัดพัฒนาการทุกด้านของเด็กไทยในคราวเดียวกัน ทำให้สามารถเสนอภาพพัฒนาการของเด็กไทยอย่างเป็นองค์รวม เนื่องจากไม่เคยมีการศึกษาเช่นนี้มาก่อนทั้งในประเทศและต่างประเทศ จึงทำให้ไม่สามารถเปรียบเทียบดูแนวโน้มของพัฒนาการของครวมของเด็กไทย หรือเปรียบเทียบระหว่างประเทศได้ ผลการศึกษาครั้งนี้จึงเป็นข้อมูลพื้นฐานเพื่อใช้ประเมินความเปลี่ยนแปลงในการศึกษารั้งต่อไป

พัฒนาการด้านที่เด็กไม่สมวัยมากที่สุด คือ ด้านสติปัญญา โดยไม่สมวัยสูงขึ้นเมื่ออายุมากขึ้น ทำให้พัฒนาการแบบของครวมสมวัยลดลงตามอายุ เป็นปัญหาที่ต้องแก้ไขอย่างเร่งด่วน นอกจากเหตุผลดังกล่าวนี้ การที่เด็กในการศึกษารั้งนี้ มีพัฒนาการแบบของครวมสมวัยลดลงตามอายุ อาจอธิบายได้ว่า เด็กปฐมวัยซึ่งเป็นเด็กกลุ่มใหม่ เลี้ยงดูโดยพ่อแม่รุ่นใหม่ ได้รับปัจจัยต่างๆ ที่

จำเป็นต่อพัฒนาการทุกด้านเหมาะสมมากกว่าเด็กวัยเรียนและเด็กวัยรุ่น ซึ่งเป็นเด็กรุ่นก่อน หรือ อาจเป็นไปได้ว่า มีจุดบกพร่องบางประการในกระบวนการอบรมเลี้ยงดูและระบบการศึกษา ที่ทำให้เด็กซึ่งเปี่ยมด้วยศักยภาพในวัยต้น มีพัฒนาการแบบองค์รวมที่ไม่สมวัยเมื่อเติบโตสู่วัยเรียนและวัยรุ่น

พัฒนาการทุกด้านของเด็กทั้งด้านกาย สติปัญญา อารมณ์-จิตใจ-สังคม-จริยธรรม ล้วนเกี่ยวโยงกันและส่งผลต่อพัฒนาการองค์รวมของเด็ก การที่เด็กบางคนมีพัฒนาการบางด้านล่าช้า บางด้านเร็วกว่าวัยในบางช่วงบางวัยของชีวิต จะสามารถเชื่อมโยงกับความสามารถหรือความสำเร็จเมื่อเป็นผู้ใหญ่หรือไม่นั้น ต้องใช้วิธีวิจัยระยะยาวติดตามเด็กที่มีพัฒนาการองค์รวมประเภทต่างๆ อาทิ สมวัยทุกด้าน ไม่สมวัยทุกด้าน หรือสมวัยบางด้าน ไปเป็นระยะๆ พร้อมทั้งศึกษาปัจจัยแวดล้อมที่มีปฏิสัมพันธ์กับเด็กแต่ละช่วงวัย เพื่อค้นหาปัจจัยเสี่ยงและปัจจัยป้องกันที่จะอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นกับเด็กไทยได้อย่างครบถ้วน

ผลการศึกษานี้ยืนยันข้อค้นพบที่ผ่านๆ มาอีกครั้ง ถึงความไม่เท่าเทียมกันระหว่างภาคและระหว่างเมืองกับชนบท เด็กชนบททุกวัยมีพัฒนาการองค์รวมด้อยกว่าเด็กในเมือง ภาคที่มีปัญหาพัฒนาการเด็กทุกด้าน คือ ภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นโยบายพัฒนาประเทศจึงควรให้น้ำหนักกับพื้นที่ชนบทและสองภาคดังกล่าว เพื่อแก้ไขปัญหาค่าความไม่เท่าเทียมกันระหว่างพื้นที่ให้หมดไป

ผลการศึกษานี้ชี้ให้เห็นความสำคัญของการเลี้ยงดูเด็กแบบองค์รวม¹ และรายได้ของครอบครัว ที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการองค์รวมของเด็ก นโยบายเตรียมพ่อแม่และผู้ดูแลเด็กทุกระดับให้สามารถอบรมเลี้ยงดูตอบสนองกับความต้องการของเด็กทุกด้านตามวัย และนโยบายแก้ไขความยากจน และเพิ่มขีดความสามารถของครอบครัว ในการจัดประสบการณ์และสร้างสิ่งแวดล้อม เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก จึงควรได้รับการจัดลำดับความสำคัญให้อยู่ในลำดับต้น

¹โดยอิงตามความต้องการพื้นฐานของเด็ก ซึ่งประกอบด้วย ความต้องการด้านโภชนาการและสุขภาพอนามัย (ความต้องการด้านโภชนาการ มาตรฐานน้ำหนักและส่วนสูง ความต้องการด้านสุขภาพอนามัย การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค มาตรฐานที่อยู่อาศัย มาตรฐานสิ่งแวดล้อม) ความต้องการด้านความแข็งแรงของร่างกาย (ความต้องการด้านสมรรถภาพทางกาย การเล่นและออกกำลังกายตามวัย การพักผ่อนนอนหลับ การพักผ่อนหย่อนใจ) ความต้องการเกี่ยวกับพัฒนาการด้านสติปัญญา จิตใจ อารมณ์ และสังคม ความต้องการด้านการศึกษา ความต้องการด้านวัฒนธรรม (ด้านการใช้ภาษาไทย ด้านขนบธรรมเนียมและประเพณีไทย ด้านศิลปะ ด้านจริยธรรม) ความต้องการเตรียมเข้าสู่อาชีพ และความต้องการสิทธิและหน้าที่พื้นฐาน ด้านการเมืองและการปกครอง (คณะอนุกรรมการเฉพาะกิจกำหนดสภาวะความต้องการพื้นฐานและบริการสำหรับเด็กและเยาวชนและสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมประสานงานเยาวชนแห่งชาติ, 2533)

การศึกษาครั้งนี้เป็นงานวิจัยแรกที่แปลความหมายของ “เก่ง ดี มีสุข” ซึ่งเป็นคุณสมบัติของเด็กที่สังคมไทยประสงค์ เป็น “พัฒนาการแบบองค์รวมที่สมวัยพร้อมทั้งด้านร่างกาย ด้านสติปัญญา และด้านอารมณ์-จิตใจ-สังคม-จริยธรรมในตัวเด็กแต่ละคน” จึงควรมีการทำวิจัยต่อไปว่า การแปลความดังกล่าวได้ผลลัพธ์เป็นคนไทยที่ “เก่ง ดี มีสุข” ตามที่สังคมมุ่งหวังหรือไม่ อีกประการหนึ่ง เครื่องมือวัดพัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ-สังคม-จริยธรรม ที่สร้างขึ้นตามกรอบวิจัยและการแปลความข้างต้น ไม่มีเกณฑ์อ้างอิงของเด็กไทยให้เปรียบเทียบ แต่เนื่องจากการสุ่มตัวอย่าง มีขนาดและการกระจายของตัวอย่างที่มากพอจะอธิบายเด็กไทยได้ จึงได้ใช้การเปรียบเทียบภายในกลุ่ม เป็นเกณฑ์แบ่งระดับพัฒนาการ สำหรับพัฒนาการด้านสติปัญญาก็ไม่มีเกณฑ์อ้างอิงของเด็กไทยเช่นกัน จึงต้องใช้เกณฑ์อ้างอิงของเด็กอเมริกัน ดังนั้น ในการแปลผลการศึกษา และการนำข้อค้นพบไปใช้ประโยชน์ต่อไป จึงควรตระหนักถึงเงื่อนไขเหล่านี้ไว้ด้วย

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

เพื่อพัฒนาให้เด็กไทย “เก่ง ดี มีสุข” นโยบายที่ควรให้ความสำคัญ คือ

- หน่วยงานที่ดำเนินงานเกี่ยวกับการพัฒนาเด็ก ไม่ว่าจะเป็นการจัดบริการสุขภาพสำหรับเด็ก การจัดการศึกษา การจัดบริการในชุมชน ควรปรับนโยบายจากการพัฒนาแบบแยกส่วน เป็นตั้งเป้าหมายของการพัฒนาไว้ที่พัฒนาการที่สมวัยของเด็กเป็นหลัก
- พัฒนาการด้านที่เด็กไม่สมวัยมากที่สุด คือ พัฒนาการด้านสติปัญญา โดยไม่สมวัยเป็นสัดส่วนสูงขึ้นไปตามอายุ จึงควรมีนโยบายเร่งด่วนในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์พัฒนาเด็กไทยด้านสติปัญญา ซึ่งควรเป็นแผนบูรณาการที่มองทั้งระบบ และครอบคลุมวงจรชีวิตของมนุษย์
- ผลการศึกษานี้ชี้ว่า การอบรมเลี้ยงดูมีอิทธิพลสูงต่อพัฒนาการของเด็กทุกกลุ่มอายุ จึงควรมีนโยบายเตรียมพ่อแม่ หรือผู้ที่จะเป็นพ่อแม่ในอนาคต ได้แก่ คู่สมรสและเด็กวัยรุ่น ให้สามารถอบรมเลี้ยงดูตอบสนองกับความต้องการของเด็กทุกด้านตามวัย นอกจากนี้ ยังต้องเสริมความรู้ให้ผู้ที่มีหน้าที่ดูแลและให้การศึกษาเด็กทุกระดับเข้าใจหลักการนี้ เพื่อประสานพลังกับครอบครัวในการพัฒนาเด็กไปสู่เป้าหมายเดียวกัน
- รายได้ของครอบครัวมีอิทธิพลต่อพัฒนาการของเด็กสูงมาก ข้อค้นพบจากการศึกษานี้จึงสนับสนุนนโยบายแก้ไขความยากจน และเพิ่มขีดความสามารถของครอบครัว ที่จะจัดประสบการณ์และสร้างสิ่งแวดล้อม เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก โดยเป็นนโยบายที่สำคัญลำดับต้น
- การศึกษานี้พบว่า จำนวนบุตรมีอิทธิพลต่อการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย นโยบายส่งเสริมการวางแผนครอบครัวจึงยังต้องดำเนินการต่อเนื่อง เพื่อสนับสนุนครอบครัววัยเริ่มต้น ให้มีบุตรเมื่อพร้อม และมีจำนวนบุตรพอเหมาะที่จะดูแลได้อย่างเต็มที่

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

- เนื่องจากการศึกษานี้ เป็นครั้งแรกที่มีการสร้างเครื่องมือวัดพัฒนาการแบบองค์รวม จึงควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนาเครื่องมือนี้ให้สามารถวัดได้แม่นยำขึ้น โดยใช้กระบวนการติดตามระยะยาว เพื่อตรวจสอบว่า เครื่องมือที่พัฒนาขึ้นนี้สามารถพยากรณ์หรือเชื่อมโยงกับความสามารถ ความสำเร็จ และคุณสมบัติของเด็กไทยที่สังคมประสงค์หรือไม่
- ควรมีการวิจัยติดตามเด็กที่มีพัฒนาการองค์รวมแบบต่างๆ อาทิ มีพัฒนาการทุกด้าน สมวัย มีพัฒนาการบางด้านล่าช้า หรือมีพัฒนาการไม่สมวัยทุกด้าน เพื่อดูว่ามีความเชื่อมโยงกับความสามารถเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่หรือไม่ พัฒนาการที่ช่วงวัยใดที่สามารถพยากรณ์ระดับเชาวน์ปัญญา คุณลักษณะทางอารมณ์ และพฤติกรรมเชิงจริยธรรมในวัยผู้ใหญ่ได้ และปัจจัยใดที่สามารถปรับเปลี่ยนให้ผู้ที่มีพัฒนาการไม่สมวัย ให้กลับมาสมวัยและประสบความสำเร็จในวัยผู้ใหญ่ได้

ข้อเสนอแนะสำหรับประชาชนทั่วไป

ครอบครัวควรเอาใจใส่อบรมเลี้ยงดูเด็กให้เติบโตพร้อมทุกด้าน ทั้งด้านกาย ด้านสติปัญญา และด้านอารมณ์-จิตใจ-สังคม-จริยธรรมอย่างองค์รวม เพื่อให้เด็กโตเป็นคนเต็มคนอย่างสมบูรณ์ โดยหาความรู้ เตรียมความพร้อมก่อนที่จะมีลูก และมีเวลาเอาใจใส่ รู้จักลูกของตนเอง ตอบความต้องการของเด็กได้เหมาะสมตามวัย ทั้งด้านอาหารและโภชนาการ ด้านสุขภาพอนามัย ด้านการสร้างความแข็งแรงของร่างกาย ด้านสติปัญญา จิตใจ อารมณ์ และสังคม ด้านการศึกษา ด้านศิลปะวัฒนธรรม ด้านจริยธรรม และด้านการเตรียมตัวเข้าสู่อาชีพในเด็กโต